

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а ПРЕТИЛАТУ И ОГЛАСЕ Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње. 19. марта.

Ово није више ратовање, како га воде два германска царства Аустрија и Њемачка! Ово је најпростије злочинство, дивље истребљивање, крвава оргија без мјере и краја, без трунке човјечанског обиљежја у себи. Све је бачено под ноге: и образ, и душа, и срце, и милосрђе, и лик Божји у човјеку. Пуштено је на вољу помахнитој животињи грубих страсти да улети међу невинне жртве као у Римском Циркусу изгладњели лав.

Наша мала пријестоница мртвим сном спава. Поноћ је завילה у тишину и помрчину становништво, које се предало починку. Кад човјек спава, по једној старој германској алегорији, сам Бог пред њим држи стражу и чува га од зла. Тoliko је важна светиња сна, толико се схвата неповредном и код дивљих народа, да и звјерско срце крвника устукне пред њеним прагом! И још светиња сна слабијих створова: жена и дјецe, чији се хранитељи и родитељи махом налазе далеко од њих, на граници, у бојним редовима!

Из мрака, са висине, заштићен преимућствима положаја и несавладљивошћу техничких средстава, којима располаже, аустријски аероплан, наоружан косом поуздане смрти, вођен демоном и послан од животињске претпостављене му управе, спушта се изненада у бијесу ђавола да по крововима изнад сиротињских постоља нејачи разаспе огњени град олова и челика. Каква ли је та управа, која му је издала наредбу за извршење тога ужаса, те негације човјекове мисије на земљи; какав ли је тај потчињени, који такву ругобу извршује! Они, заштићени, нападају жртву, незаштићену. Сигфрид из њемачке Нибелуншке Пјесме звао је противника на мегдан отворено, очи у очи, прса у прса. Његови посљедоватељи, оличени у аустријској и њемачкој владавини, пушкарају и динамитом разносе жртве лишене средства одбране. Крвава душа, која им нечојством заудара, цинички се смије над дјелима подивљалости и моралног расула.

И ако је рат оличење сурове силе, опет су васпитање душе и образовање ума прописали начин њене употребе. По овоме начину цијени се, на којој је степеници културнога развића један народ, једна држава. Њемачка и Аустрија, које у овоме страшноме рату разуздано, без реда и начина, пале и кољу што дохвате, сијеку и тамане борце и неборце — те двије државе, које каспе жене и дјецу и руше културне споменике, осрамотиле су људско достојанство и записале су у историји својим поступцима сраман лист, који ће ширити гнушање док буде свијета и вијека.

Начин аустријског и њемачког ратовања љага је човјечанства, израз је нискости у људској природи, ради које је Бог човјека протјерао из раја. То нијесу више ратници; то су обични злочинци, који су сами себе ставили изван оквира свијех земаљских и небеских закона. То су подивљале крвожедне звијери, за које нема више закона. То су кукавице, које ратују и са женама и дјецом, па и са њима — мучки! Њемачки подводни бродови, који, без икаква повода, топе и мирне путничке пароброде; аустријски аероплани, који на спавању у ноћи бомбама нападају голоруке жене и дјецу — огледало су нечојства управе двију германских царевина. У томе се знаку ширише, у томе ће знаку и завршити свој ружни живот и наћи гробницу у сопственом ништавилу. Ријечи нема, којим би се могле оправдати или одбранити. Само линч је једина казна за те злочинце човјечности, који су сву бистрину ума, сву снагу савремених наука свели једино на то, да створе у Европи пакао крви и огња. Својим дивљаштвом они никога неће заплашити, ни смутити, већ ће удружити против себе и малолудна, ако таквих има, јер је њихово учење лаж, њихова култура маска њихова сила разбојништво, њихово хришћанство перфидија, њихово право отмица.

Пад Пшемисла

(Стручно мишљење за „Вјесник“ једног високог руског официра).

Прошлост Пшемисла и његово значење.

Перемишл (у пољском језику Пшемисл) — стародревни град Црвене Русије, лежи на десној обали ријеке Сана; удаљен је 65 километара од руске границе, а има 30.000 становника.

Ријека Сан у близини вароши широка је, за вријеме највећег наплаве воде, преко 100 метара, а иначе није шири од 50—60 метара. Налазећи се на обронцима Карпата, Пшемисл захвата све путеве, који воде из Русије преко најдоступнијих Дуклинских прелаза кроз Карпате, у Угарску. Осим тога Пшемисл представља чвор најважнијих железничких линија, које воде за Лавов, Краков и Будимпешту. **Ето, зашто Пшемисл има велико стратегијско значење.**

Фортификација.

Аустријанци су одавно увидјели, да им је неопходно потребно створити у Источној Галицији једну тврђаву као базу у операцијама против Русије. Први радови на утврђивању Пшемисла падају у доба Кримског рата, кад су Аустријанци за сва добротинства цара Николе I. изјавили му своју благодарност објавом „оружане неутралности“.

Од 1853—1856. године Пшемисл је био окружен низом пољских утврђења, у току времена она су дотјеривана и појачавана, **док, коначно, нијесу остала централним бедемом тврђаве**, која и данас постоји. Обим тога бедема захвата 15 километара,

а има 5 великих и 20 малих затворених форова.

Око централног тврђавног бедема саграђен је од године 1880—1890., на растојању од 6—12 километара од града, **војас тврђавних форова**, који има:

- 1) 9 великих (са по 2 чете гарнизона) и 10 малих (са по једном четом гарнизона) **сталних форова**;
- 2) 16 великих (са по двије чете) и 6 малих (са по једном четом) **полусталних форова** — и
- 3) велик број сталних и полусталних **батерија**.

Периферија тврђаве износи око 42 километра. Топова има око 1.000 ако не и више, од којих далекобојни (од 15 см. и 10·5 см.) бију на 12—13 километара.

Гарнизон.

Нормални гарнизон требао би да има 42 баталијона пјешадије, 5 баталијона артиљерије и 2 баталијона илжирских трупа. **Међутим, при предаји тврђаве утврђило се, да је у њој било око 3.000 официра и чиновника и око 117.000 војника.**

Чиме да се објасни тако јака бројност заробљеног гарнизона?

Може се претпоставити, да су Аустријанци **намијерно** попели број бранилаца Пшемисла до тако нечувене висине за то, да би, пропуштају руску армију пут Карпата, **напали је у згодан час с леђа, из тврђавних зидина, са свом том масом**, и на тај начин једним ударцем уништили све плодове руских побједа у Галицији.

Но у ствари, од свега тога није се ни слично штогод догодило, већ је **напротив** блокирани гарнизон Пшемисла морао извршити капитулацију. Ту нијесу помогли ни надчовјечански напори, што су их у току посљедњих 5—6 недеља улагали Аустријанци, само да ослободе тврђаву, при чему су **изгубили** што мртвих, што рањених **неколико стотина хиљада људи**.

Колика је војска опсиједала Пшемисл?

Падом Пшемисла ослобођено је од опсадне акције око 5 руских корпуса, који ће, нема сумње, имати знатан утицај на ток даљих руских операција.

У Краков или у Мађарску?

Тешко је одговорити, у коме ће правцу употребити ову значајну снагу Главни Руски Штаб, т. ј. да ли ће је упутити на страну Кракова и даље пут Шлеске, камо је воде чисто **војни** обзира, или ће је упутити преко Карпата, камо би је могли повести неопходни политичко-стратегијски разлози.

Но, било како му драго, руска **офанзивна** војска, појачана са ових 5 корпуса, примораће Нијемце да обрате већу пажњу на своје десно крило, и то с два разлога: или с тога што им ваља спасти од руске поплаве драгу Мађарску, или с тога, да би затворили руској војсци полуотворена врата преко Кракова у пруску Шлеску. Због тога они у сваком случају морају ослабити своју снагу у Источној Прусској или са западног фронта повући потребан број корпуса.

Снага Аустрије.

Сама по себи аустријска се војска већ одавно не би могла одупирати руским операцијама. Све што је она, последице пораза у Љуб-

линској губернији и код Лавова, могла да покаже, има се приписати **њемачком оружју, њемачким официрима и њемачком новцу**, јер је до пада Пшемисла у свему томе богато снабђивана.

Хоће ли Њемачка и даље да сноси толике жртве за своју „драгоцјену“ савезницу, велико је питање. Да неће падом Пшемисла продријети још дубље у аустро-њемачки савез онај клин, који је почео да раздваја савезнике у мјесецу августу, последице руско-српских побједа код Лавова и Цера?...

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент г. генерал Н. Потанов примио је ово службено саопштење:

Петроград, 17. марта у 2·47 по поноћи. У вече 15. марта њемачке су лађе приближиле се к Либави и избациле на варош око 200 метака. У вароши је убијен један грађанин, а други је рањен. Није било губитака у војсци.

Западно од Њемена продужавају се бојеви. 15. марта, близу села Струмбаглев, 12 врста сјеверозападно од Лодзе-а, положило је оружје 250 војника, који су претекли од оног њемачког баталијона, што смо га напали на бајонет.

На десној обали Нарева, између Скрве и Омалева, настављају се појединачни бојеви око узвишених положаја. непријатељ је потиснут из рејона мјеста Вах.

У Карпатима, између Бартфелда и Ужока, **наше се операције развијају потпуно довољно. Без обзира на упоран отпор непријатеља и на цио низ његових помањних противнапада, ми смо овдје оиет заузели неколико утврђених положаја на висовима и при том у 24 сата, т. ј. до 16. марта у јутро, заробили 76 официра и 5.384 војника, заплијенили 5 топова, 21 мицраљез и једну сивраву за бацање бомба.**

Један непријатељски одред, који је наступао од Черновица, продро је 15. марта у нашу границу и стигао на по пута до Хотина. Предузете су против њега потребне мјере.

16. марта у јутро наша се флота примакла спољашњим утврђењима Босфора, али није отварава ватру због магле. Једна наша мања лађа ступила је у артиљеријску борбу с турском торпедњачом, која је последице првих метака пуном паром отпловила у Босфор.

Трагичност Аустрије

Биоградски „Пијемонт“ под горњим натписом доноси из пера д-ра Б. Николајевића овај лијепи чланак:

И ако се не могу изводити поуздани закључци о крајњем исходу европскога рата, те су сва нагађања махом произвољна, ипак се понешто може већ сад сматрати свршеним чином. Несумњиво ће последице овога јединственог рата ојачати у човјечанству мирољубиве тежње. Сан племенитих идеалиста о трајном међународном миру, ако се и не обистини сасвијем, бар ће се знатно приближити јави. Настаће дуг период Културне Обнове, свелудског полета, утакмице у просвјетности. Големи јад, који је крвава данашњица задала Модерном Вијеку, полако ће да мине, ране ће зарастати, гробови се прерорати, и заборав спустиће своје вео на најцрњи лист савремене Историје.

Поузвано ће, затим, право малих народа на живот бити коначно освјештано. Пруска теорија о Сили, као једино пресудном фактору у међународним односима, претрпјеће потпун слом. Идеја народности, на којој је и Њемачка базирала своје уједињење, постаће у толикој мјери темељ и путоказ државном животу, да у Европи неће више бити земље без подједнака права свих грађана. Полицијско-конзервативну државу, заступљену данас у Прусској и Аустрији, мораће одмијенити либерална држава, гдје неће моћи више један staleж узурпирати власт.

Бизмарково негирање Права над Силом осуђено је, дакле, у напријед на пропаст. Независно од ратног резултата не да се ни замишља да последице оволико крви и клања европски свијет не заталасијау савијем нови идеали. Чак и Нијемци неће остати исти. Епоха милитаризма која је настала последице побједи над Французима 1871., да под Вилхелмом II достигне врхунац, толико је апсорбовала све слојеве народне, да нема данас Нијемца кога не жуљи њен оловни самар.

Нијемци су милитаристички народ *по сили околности*, јер су послушни. Дуне ли Европом нов вјетар, захватиће и њих. Они су народ који се *повија*. Макар колико се множили, они по природи нијесу створени за освајачку, господарствену расу. Али се такође не може рећи да су некористан народ, *према не мају исихичких диспозиција за првијенство у свијету*. Отуд је опасност по европски мир потицала од њемачкога милитаризма, а не од самог Нијемца. Кад се растопи кора милитаризма, раскравиће се поново и особине, с којима је њемачки народ чинио раније услуге човјечанству. У познатој, сјајној бесједи енглеског државника Лојда Џорџа, на изванредно духовит и оштроуман начин, дефинисана је њемачка душа. Хладни Енглец је нашао, да она у дубини својој није рђава.

Побјеђена или побједитељка, Њемачка иде у сусрет преображају. Тада ће јој се дати прилика да окаје и свој садашњи grijех према човјечанству.

О Аустрији то се не може рећи. Она неће више имати могућности за поправку. Корјените промјене, које имају да наступе последице овога незапамћенога рата, неће јој дати времена да накнади оно што је вјековима пропуштала. Аустрија подсећа данас на Турску, која губи у сваком случају.

Као Турска, тако је и она свему сама крива. Слично Њемачкој, она се придржавала апсолутистичког метода, али за апсолутистичку владавину није имала довољно унутрашње снаге. Између државна ауторитета Њемачке, и њенога, разлика је велика, при свем том што Аустрија представља административно уређену и доста јаку државу. Лакше је кривити један народ, но више њих. Њемачка је и могла себи то допустити, будући насељена овијаним Нијемцима; Аустрија пак није смјела да заборави: да се над хетерогеним елементима не може стаљно владат по систему Метерниха и Александра Баха, ма колико биле династија и војска Аустрије у стању да улију страхопоштовања својим поданицима.

Што је главно, Аустрија је могла да буде срећна са својим народима. Кад су они за *овакву* гинули, како би се тек жртвовали да је, нешто, била боља према њима! Чак и буне дизане на разним тачкама (буна Пољака у Галицији, буна против Метерниха у Бечу, буна у Прагу и др.) нијесу биле управљене против ње, него ради већих права у оквиру њеном и под скиптром Хабзбурга. „Кад не би било Аустрије, тре-

бало би је створити!“ — узвикује један Фрањо Палацки.

Како је мало требало, да народи буду задовољни у Аустрији! А како ће *много* Аустрија изгубити, што ни то *мало* није дала! Ту лежи њена трагичност. Неколико пута пружала јој се прилика да обезбеди себи најљепшу будућност. Она је то увијек обијесно и нерасудно одбацивала. Кад су последице Мартовске Револуције окрилатиле широм свијета напредне идеје, импортована је у Аустрију мисао о федерализму. Под влашћу графа Фенварта (1871.) та је мисао понова искрсла. Да су у Бечу прихватили федерацију аустријских народа, данас би Аустрија представљала једну ремек-државу у стилу Швајцарске или Сјеверно-америчког Савеза.

У најновије вријеме њој је поново и *последњи* пут давана прилика, да се спасе и усрећи. Из некадашњег „Илиризма“ Људевита Гаја развила се и формирала, наших дана, идеја о „Триализму“, т. ј. о државној заједници Срба, Хрвата и Словенаца, који би на тај начин образовали трећи саставни дио монархије. Као што је познато, Триализам је имао ватрених поборника чак и међу аустријским Нијемцима (Књаз Шварценберг, Бернрајтер, Густав Грос, Ценкер и др.). Добар — и ако не свагда тачан — познавалац Југословенског Питања, Сити Ватсон (Скотус Виатор) вели за Триализам: „хришћански социјалисти гледали су у њему утак мађарски следашћу, Чеси су га прихватили као корак ближе федерализму. Нијемци су га одобравали већ и за то, што би се на тај начин редуцирао словенски елемент у аустријском парламенту“. Аустрија је и на овај, по њу спасоносни покрет, одговорила најгљом реакцијом, из које су потекле волеиздајничке парнице, фалсификати, бомбе, вештала и рат....

Пак ипак, ниједан народ није хабзбуршка монархија тако систематски експлоатисала и угњетавала, као српски. Ако је ишће олујност допуштена, Србин има одиста права да се радује скором рушењу њене државне зграде. При свем том, Аустрија је трагична. Прво зато што је могла лако да буде срећна, па је срећу увијек лудо испуштала из руку. А последице и с тога, што од толиких својих народа није ниједан у тој мјери задужила, да би могао искрено зажалити за њом....

Цетиње, 19. марта.

Најновије вијести о војничком и политичком положају у кратко овако гласе:

Њемачка офанзива у Источној Прусској потпуно је разбијена. Њемачка акција противу руског утврђења Осовца и по трећи пут је пропала. Не помогаше ни тојовска чудовишта од 42 ст.

Војнички положај Аустрије последица Пшемисла постао је сасвијем критичан. Нове њемачке трупе хитно се превозе железницом пут Карпатата, да се спасе што се још могло снасти од пројалога царства.

Руска офанзива у Карпатима добија сваки дан све више изглед лавине.

На Карпатима се која Аустрији сигурна гробница.

Њена другарица по судбини, несретна Турска, очекује сличну смрт.

Акција на Дарданелима јачом је жестоцином поновљена. Упоредо с њом Руси с друге стране бомбардују Босфор.

Руска флота у Црном Мору појачана је са два нова дреднота, а у Балтичком Мору са више нових јединица.

И фон дер Голц наша прориче Турској биједни крај.

На западном фронту Савезници Французи, Енглези и Белгијанци

предузимају оштру офанзиву. Француска има у позадини нова два милиона трупа. Енглези сваки дан стижу дојачана.

Политички положај Савезника све је бољи. Талијанско-њемачки његовори су разбијени. Италија ће ући у рат, за њом и Румунија. Сав свијет усклипо је гњевом против њемачких и аустријских звјерстава. Американско јавно мишљење тражи линч за ова два злочиначка царства.

Прољеће нам доноси крујни, за нашу праведну ствар радосни преокрет.

Под њемачко-аустријским режимом крви и гвожђа жуцају кољена.

Митрофан,

по Божјој милости православни Архиепископ Цетињски и Митрополит Црногорски, својој христољубивој и богохранимој јерархијској пастви шаље архијерејски благослов и свети поздрав:

„Христос воскресе!“

Овај радосни поздрав на цијеломе земноме шару свечано одјекује данас и из уста многих милиона разних народа чује се громогласни весели одзив:

„Воистину воскресе!“

И ако се овај весели поздрав у току од двије хиљаде година све једнако из године у годину понавља, али ипак он ниједна не губи свој величанствени значај, већ свеђер понавља неописану радост у души сваког хришћанина. Данашњи је дан највећи хришћански празник. Он је празник на празницима. Он је слава над славама. Зато св. црква овај празник и велича дивним славопјевом: „Сей день егоже сотвори Господь, возрадуемся и возвеселимся въ оны“. Онај, који је био разанет, који је на крсту надчовјечне муке претрпιο, уморен и мртав у гробу био сахрањен, **воскресао је!** Онај, за кога грешни људи мишљаху, да у земљи труне, он је као побједилац смрти силом свога Божанства из хладног гроба **воскресао**. Анђео Господњи, послан од Бога, био је први вјесник, који је апостолима и мироносицама казао: „*Не бојте се — радујте се: Христос воскресе!*“ А може ли и бити неће радости од ове, кад је славно **воскресење** Христово дало доказа: да је Његова Божанствена мисија на земљи свршена и да је измирено небо са земљом! Небесну радост Христово **воскресење** најбоље нам представља ова црквена pjesма, коју плаћу: „Воскресење твоје, Христе Спасе! Анђели поју на небесима, удостоји и нас, да те славимо чистим срцама.“

Дивна хармонија! Небо се весели, земља се радује, јер је Христос род људски ослободио проклества, смрти и пакла. Људско срце данас осјећа побједу добра над злом, а човјечја душа добила је залог увјерења на загробни бесмртни живот.

У оваквом увјерењу, празнујући **воскресење** Христово, ми израђујемо и наше **будуће** **воскресење**, јер као што апостол Павле вели: „да Христос не уста, узалудна бијаше вјера наша“. (I. кор. 15, 17; Рим. 4, 25.) Из овога сљедеће, да наша телесна смрт не чини крај нашем животу, јер наша душа и последице гроба остаје да живи вјечно. (Солун 4, 14; I. кор. 15, 20.)

Христос Спаситељ посредник је мира између неба и земље. При рођењу Христову анђели су појали ову дивну pjesму: „Слава на висини Богу, на земљи мир и међу људима добра воља“. (Лук. 2, 14.) Пред својим страдањем Христос је апостолима рекао: „Мир вам остављам, мир свој дајем вам“. (Јов. 14, 27.) Кад се пак Христос последице **воскресења** свог први пут апостолима јавно, поздравно их је овим значајним поздравом: „мир вам“. (Лук. 24, 36.)

Горњим наводима Св. Писма јасно је изражена жеља и св. воља Божја, да међу људима на земљи влада мир, слога и љубав.

Ову Божју заповијед зли људи пренебрегоше и заборавише је. Мир, који је Христос људима предао, нарушен је. Он је заглушен ужасном грмљавином тешких топова, митраљеза и милионима разних система убојних пушакā. Гогово цијелу Европу и дио Азије обузео је страшни ратни пламен. Како на копну, тако и на мору људска се крв немилнице пролијева. Човјечанство, за чије је спасење Христос страдао и **воскресао**, данас се међусобно крдао и тамани. Свети Божји храмови руше се; културни споменици обарају се; богате вароши уништавају се; лијена села и засеони се огњу предају, и једини Бог зна, какви се још злочини и богомрска дјела на бојним пољима чине. Анђелска и људска pjesма умукле су, јер је небо тужно, а земља је плачна и жалосна. Пита се: ко заигра ово богомрско коло; ко овако међусобно закрви народе цивилизоване Европе? Одговор је јасан.

Два царства: Њемачка и Аустро-Угарска у својој охолој сили заборавише на Бога и, у срцу своме неимајући ни зеру хришћанске љубави према своје ближијему, нарушише за све народе тако драгоцени европски мир. Први نشان њихове освајачке тежње бијаше српска држава Слав, који бијашу Србији намијенили, у исто вријеме бијаше уперен и на Краљевину Црну Гору. Двије српске краљевине сме-таху им, па зато требаше их уништити!

Владари Црне Горе и Србије нађоше се пред неочекиваним, али већ свршеним чином, и ништа им друго не остајаше осим једино то, да заједнички оружјем бране опстанак својих земаља. Али ова љута невоља показа, да српски народ није сирак тужни без ниједне никога, него да за њега куца очинско срце моћнога и великодушнога Рускога Цара Николе II. Кад је Цар Никола из руку Свемогућега Бога примио скиптар пространога Рускога Царства, у коме сунце ниједна не залази, он је у исто вријеме по примјеру својих славних предака традиционално примио и обавезу моћнога покровитељства над православним балканским државама.

Пошто су сви мудри и мирољубиви напори Цара Николе и његових савезника да се рат избјегне остали без успјеха, Цар је био принуђен, да милионе своје непобједиве војске позове на оружје. Примјеру Руског Цара следовали су и његови моћни савезници Французи и Енглези, и тако рат је започет таквом страшном борбом, какву још до сада свијетска повјесница ниједна запамтила није.

Жртве људске свакодневно на хиљаде падају. Море крви и суза пролијева се. Позорница страшна и ужасна! Да ће зли људи оваква крвава дјела на земљи изазвати, предсказао је то и Христос Спаситељ овим ријечима: „Многи ће доћи у име моје..... и многе ће преварити. Чућете ратове и гласове о ратовима. Гледајте, да се не уплашите..... Устаће народ на народ и царство на царство..... и земља ће се трести“. (Мат. 24, 5—7.)

Из наведених ријечи Христових, које кад доведемо у везу са постојећим ратним догађајима, може се закључити да се у лицу проузроковача овога страшнога рата на земљи појавио антихрист, који међу народима овако баца угарак из кога цио свијет обухвати ужасни ратни пожар.

Савезници Тројног Споразума, да би сачували свијет од њемачког насиља, употребише од Бога дани им мач, да њима казне рушители свјетског мира и реда. Силом околности изазвати, савезници се латише оружја, али не као убице, него као моћни заштитници нејаких и као чувари правде Божје на земљи. Они наста-више рат, да ратом успоставе у Европи стални мир, који ће народима зајемчити срећу и благостање.

У очекивању оваквог добра свима, којима је ма каквим начином досуђено у овоме тешкоме рату да понесу крст муке, патње и страдања, честитам **воскресење** Христа Спаситеља с радосним поздравом:

Христос воскресе!

Пригодом данашњег празника света дужност налаже ми, а и жеља је моја толико, да моју драгу благохраниму паству и миле наше војнике на бојним пољима у духу посјетим и да им свима, почевши од храбрих генерала, бригадира, шефова штаба, командира, капетана, официра, па све до четног редова честитам славно **воскресење** Христа Спаситеља.

Драги јунаци!

Као ваш духовни Архиепископ овим обраћам се вама у жељи, да с вама заједно подијелим радост данашњег великог празника. Не чиним ово да вас на јунаштво посоколим, јер то није моја задаћа, а то вам није ни потребно. Ваше јунаштво осведочено је. Ви сте га наслиједили од ваших неумрлих предака, који су под срећном владавином узвишеног Дома Петровића кроз дуга времена чували слободу српску. Ваше јунаштво у три узастопна рата задовољило је вашег Врховног Команданта Његово Величанство нашег славног Владара Краља Николу, што је Црној Гори, вашој драгој Домовини, велику част учинило. Четворогодишњи ратни напори скопчани су с великим тешкоћама, но ви сте све те патње јуначки издржали и постојано такође их витешки сносили. У томе огледа се ваше родољубље и ваша заслуга, али дужна заслуга, коју као војници дугујете својој Краљу и својој Домовини, јер свакога од вас дужност позива да брани своје огњиште. Овај страшни рат изазваше свијетски догађаји, који су на бојним пољима окупили милионе бајонета разних народа. Наши племенити Савезници боре се на смрт и живот, за одбрану своје вјере и својих народних права.

Драги војници! Ви сте срећни што припадате великом савезничком колу, које броји неколико десетина милиона храбрих јунака; Руса, Србијанаца, Француза, Енглеза и Белгијанаца. Сви они боре се за исти

иљ, за који се и ви борите. Рат овај коначно ће ријешити европска национална питања, и свака зарађена странка добиће онолико, колико која буде јунаштво, стрљењем и издржљивошћу пријомогла да се ово велико питање што ријешитије сврши.

Мили јунаци!

Највећа је хришћанска љубав, кад неко а другога живот свој жртвује. Ви то ините; ви животе своје за друге дајете — за браћу своју, и зато ви сте дјеча божја. (I. собор. посл. Јов. 3, 16.) Ваше свједочанство јунаштво тврд је јемство, а ћете ви у овим судбоносним данима једном оправдати оно повјерење, које у вас полаже Његово Величанство наш звишени Господар Краљ Никола и ваша ила Домовина Црна Гора.

Мили јунаци!

Противу непријатеља полазите с вјером, аковом је негда у нади на помоћ Божју ошао нејаки Давид на сиљнога и горга Голијата, и победио га! Будите пак задовољни с оним стањем, у каквом налазите, и вјерујте, да и у најбогатим државама њиховој тврдци на бојним њима понешто оскудијева, па како то, а и код нас не буде послјије четвородвишњег тешког ратовања!

Драги војници!

Ви се с правом можете радовати, што је тако били срећни, да на вас пане лика, да у задрузи с другим великим родима примите учешћа у коначном стварењу оне вјековне историјске идеје, коју су наши драги претци и живјели умирали! У оваквом расположењу душе је, ја као ваш духовни Архипастир, ко данас на празник славног васкрсења Христова, тако и иначе сваког дана јтоплије молитве приносим Творцу нежном за ваше здравље и најбољу поеду, тврдо вјерујући, да ће овај у историји јединствени рат нашем српском и словенском народу донијети одавном њено национално васкрсење. У оваквој молитви и топлој жељи, да Бог мира, теће и сваког напретка буде са свима ма — мили јунаци — поздрављам вас досним светим поздравом!

Христос Воскресе!

На велики празник васкресења Христова у својим молитвама по дужности архипастирској љубави сјетио сам се и с наших милних јунака — рањених вој — и то, како оних, који се данас у Шпанама на лијечењу налазе, тако и ох, који се изван болница од рана орављају.

Драги јунаци!

Ваше љуте ране и нас боле. Оне су за с доживотна видна одликовања, а нама не особиту утјеху, што сте ране јуначки били за одбрану свете наше вјере и иле Домовине. Милостиви Бог помогао м, да брзо оздравите како бисте што ије похитали у ваше јединице на борној линији, да и у будуће јуначки изжавате војну обавезу коју дугујете еговом Величанству Краљу и милој њмовини својој. У оваквој молитви и жељи, свима читам велики празник васкресења Христова с веселим светим поздравом.

Христос васкресе!

Света је моја архијерејска дужност, да иликом данашњег празника обратим јеч топлог саучешћа оним увијелим родима, чији су мили и драги на јним пољима животе своје жртвовали, што је наћи бираних ријечи којима би могла пружити утјеху, да ублажи жна срца: родитељима за својим милним новима; жена за својим драгим мужема; сестара за својом узданом браћом дјеце за својим слатким очевима. Ова у тугу и печал с ожалашћенима сви едно дијелимо. Заједничку пак утјеху лавимо у томе, што су наши погинули ли јунаци животе своје славно и јуачки жртвовали за вјеру, Краља и Домовину, те славна имена њихова нигда ријети неће. Молећи се Богу за њихов чни покој, вјерујемо, да њихове плените душе сада живе код Свештињег небу. Слава нашим неумрлим херојима вјечна им памјат! Ожалашћене пороце заједно с нама нека хришћанску еху налазе у вјеровању, да ће из прозене крви и гробова њихових погину — убрзо васкреснути слобода васког српског народа.

У ово име свијема увијелим пороцама шаљем архијерејски благослов, ититајући им Христово васкрсење са шћанским поздравом!

Христос Васкресе!

Драги Хришћани!

Ратне последице крст су страдања, како оне, који су на бојном пољима, тако а оне, који су на дому. Тај тешки т наш мили народ у Црној Гори носио пуних пет вјекова, па та горка чаша ни

овога пута не мога га мимоићи. И ако је ова чаша горка, дужни смо да је испијемо, јер то чинимо за величину, срећу и напредак васиљелог српског народа. Драги наш народ по примјеру својијех славнијех предака, и у овој тешкој пригоди, дужан је у свему показати ненадмашиву издржљивост, јер су дани такви, који ће на вјечна времена у историји остати као доказ врлина или на против мане и слабости. Црногорац је вазда живио и умирао за врлину презирући сваку невољу. Он ће се помоћу Божјом и овога пута достојно и с поносом одужити својој драгој домовини и завјетној српској мисли.

У оваквим тешким и судбоносним данима највећу утјеху и моралну снагу можемо наћи у Божанственој науци Христа Спаситеља, којом нас позива у овим благим ријечима: „Дођите к мени сви који сте уморени и оптерећени, и ја ћу вас одморити“ (М. 11. 28.) Зато, драги хришћани, одазовимо се овоме светоме позиву Христа Спаситеља. Приступ наш к њему покажимо како у нашим топлим молитвама редовно сваког дана на дому својем, тако и редовним нашим похађењем у недељне и празничне дане на заједничку молитву у цркву на божанствену службу. Неизоставно сви молимо се васкрсломе Спаситељу нашем, да нас својом божанственом силом оснажи, како би хришћанским стрљењем достојно пренијели тешко бреме великог искушења, које им је ратно стање донијело. Помолимо се Богу, да христољубивој војинству нашем и војинству наших драгих Савезника даде силу и моћ за одржање коначне побједи над нашим клетим непријатељима.

Ко се оваком вјером узда на Бога, она ће га и спасти. Св. апостол Павле вели: „вјера је тврдо чекање онога чему се надамо“. (Евр. 11,1.) У колико је тврђа и јача вјера народа једнога, у толико је снажнија и моћ његова. Сила вјере огледа се у издржљивости свију патња и мука, које би народу по неиспитаноме промислу Божјему биле досуђене. Света православна вјера и јунаштво сачувало је наш мили српски народ, што га је и подигло, те је у овоме великоме рату узео достојног учешћа у колу великих народа за одбрану човјечанских права.

Свемогућега молим да благослови оружје храбре војске Његовог Величанства нашег Узвишеног Краља и Његових савезника побједом какву захтијева Божја правда, и како би се на земљи зацарио за све народе жељени мир, те да тако у заједници с нашим милним браћом заједно се слободу и боримо, весело и срећно дочекамо славно васкрсење Христово. Воскреси Христосе Господе! упути ме, сли и дјела наша, да у свему испуњавам заповијести Божје, како би се света мајка наша православна Црква Црква Рабвала с нама, како би она нас и у будуће вазда руководила на славу Божју, моћ и величину Црне Горе.

У овакој молитви укунној мојој христољубивој и богоспасатељој јерархијској пастви, почевши од Краљевске палате, па до најмање пастирске колибнице, свима и свакоме честитам славно васкрсење Христа Спаситеља радосним светим поздравом!

Христос васкресе!

Цетиње 20. марта 1915. године.

Њемачка и аустријска звјерства

Руска влада је недавно издала један мемоар, у коме се, на основу строго проверених података, изнесе све повреде међународног права, које су починиле ъемачке и аустро-угарске трупе за вријеме садашњег рата, вршећи невјероватне свирјепости и над руским војницима и мирним становништвом. Саопштићемо из овог мемоара главнија мјеста:

Гнусни карактер ових недјела отежан је са више случајева страховитог онакаживања рањеника. 16. јула, код Фридланда, нађени су љешеве два кирасирска официра из пука Њ. В. Царице са ископанним очима бајонетом. Око половине августа откривено је код Марграбова тијело једног козака са гркљаном прободеним пијуком. 16. октобра нађена су тијела официра (Аршинова) и два војника код села Маркевкена са ископанним очима, одсјеченим носевима и изломљеним рукама. Око половине августа нађено је код Сувалки тијело једног козака све прорешетано зрнима, са одсјеченим носом и ушима и са здераном кожом на леђима.

Њемачки болничари су убијали руске рањенике из револвера у мјесто да им помогну: случај с вој-

ником Смердовом 7. августа код Гумбинена и пуковником Лангом, на чија су носила пуцали ъемачки болничари.

Код села Мантурин недалеко од Бенткенен пред очима једног руског официра у извидници пушкарани су руски заробљеници: 4. септембра код Инстербурга (13 људи) 28. августа код Мазурских Језера; код пољског добра Тарновски у губернији Сувалки пруски војници су пушкарали два руска стражара, пошто су их претходно приморали да ископају себи гробове. Командант 3. ескадрона 5. ъемачког кирасирског пука, фон Модејски, издао је наредбу да се вјешају сви козаци који се ухвате. Један козак је жив спаљен 18. септембра у селу Саенки; код села Илички нађени су на ломачи угљенисани остаци љеша једног руског стријелца.

Осим тога су руске трупе биле изложене и звјерстима ъемачког грађанског становништва за вријеме руске офанзиве на ъемачком земљишту. Становници су често пуцали из засјед на руске војнике куршумима дум-дум; ни руски болничари нијесу поштеђивани. Овакви поступци су, наравно, изазвали репресалије са руске стране.

Њемачке и аустријске трупе су на најужаснији начин убијале руско мирно становништво. За најмању су ситницу руски грађани кажњавани смрћу: један касапин је убијен што није могао дати онолику количину меса, колику су Нијемци тражили. Осим тога руски су становници, без повода и противно свима принципима међународног права, одвођени као таоци, и то чак и жене и дјеца. При повлачењу са Висле, Нијемци су затворили сељане у селу Гурбатки у једну кућу, па је по том запалили; сељаци су разбијали прозоре и спасли се.

Сицовања жена и дјевојака су најужаснија.

Руске војне власти, фотографски снимци и свједочанства љекара несумњиво су утврдили, да су Аустријанци употребљавали експлозивна зрна. Наше трупе су само у селу Лазенки код вароши Немирова заплијениле 10.000 експлозивних зрна. На свима метцима стајала је аустријска марка. Код Пшемисла су руске трупе заплијениле два митраљеза с кајишима на којима су била експлозивна зрна.

Шеснаесторица заробљених аустријских официра, када су им показана ова експлозивна зрна, потписали су један протест, који су уложили код своје владе противу употреба „аустријских куршума“ (Естерајхише Ајншуспатроне), који имају особине зрна дум-дум. Такав исти протест потписало је другом приликом још осам заробљених аустријских официра, пошто су их руске власти несумњивим доказима увјериле да аустријске трупе употребљавају експлозивна зрна. Ти писмени протести су фотографисани и њихова факсимила су приложена уз мемоар.

Цркве, како православне тако и католичке, нијесу биле поштеђене. Њемачки војници су у њима спаљивали и јели; пировали и пљачкали их; обесвећивали их мокрећи и свете сасуде. Чувари су не ријетко налазили по храмовима, послјије одласка војника, људске екскременте и то обично по угловима близо амвона. Олтари су обично служили за трпезарију. Пошто би скупочијене утвари опљачкали, ъемачки су војници остале утвари по храмовима ломили и разбацивали по поду.

Најзад ъемачке су трупе прибјегавале најординарним пријеварама и издајствима, злоупотребљавајући бијелу заставу.

Руска пјешадија

„Франкфуртер Цајтунг“ доноси један чланак свог војног стручњака о руској војсци. — Нијемац се у свом напису задржава нарочито на пјешадији, за коју понекад не може да нађе довољно похвалних ријечи.

„Још у мирно вријеме упознали смо особине руске пјешадије. Али искуства из шестомјесечног рата допринијела су много, да се прошири круг нашег знања. Пољска је артиљерија најбољи дио руске војске. Као и у инжињерији тако и овдје служе најодабранији људи. Велику масу руске армије, пјешадију и коњицу, сачињавају необразовани људи, сељаци. Јачина руске армије састоји се баш у таквом њеном саставу. Пјешаци су све здрави људи, а што је главно с малим задовољни. Гардисти (петроградски корпус) највиши су људи у руској војсци. Већина од њих јесу црне косе и веома наочити људи.

Руски је пјешак одјева добро, чак веома добро. Одјело му је од сиво-пепељаве јаке материје. Сви руски војници пошли су у рат с новом обућом. Мало се ко од нас надао, да ће се руска војска на бојишту појавити тако одјевена. Стварност нас нагоњи, да промијенимо своје досадање мишљење о тој ствари. Басне су наше приче о руским исцијепаним униформама и ципелама, а тако исто и о руској пјешадији. Исто су тако неистините приче о руским гранатама пуним пијеска.

Значајно је, да се код свих заробљених Руса увијек нађе хљеба. То сам видио код многих заробљеника, те сам могао констатовати да је снабдијевање руске армије организовано много боље него што смо се ми надали.

Недостатак у образовању попуњава природна даровитост руског народа. Тој обдарености треба још додати навике и прекаљеност према природним непогодама, способност да добро оцјенује растојање и да распознаје удаљене предмете, вјештину да се служи најобичнијим алатима. Руски се пјешаци умију вјешто да послуже сјекиром, мотиком, ашовом и будаком. Поглавито зато руска пјешадија може брзо да изради и најмодернија пољска утврђења. И ми виђамо како преко ноћ они израђују праве тврђаве и то без помоћи пионера.

Руски опкопи и закљони увијек одговарају самом земљишту. И руска пјешадија копа као и француска и енглеска увијек по три реда шанчева. Најбоље се израђује увијек главна позиција; испред ње и иза ње опет се копају шанчеви. Таква три реда шанчева била су на цијелом фронту код Ивангорода. Зато се ъемачка артиљерија ту није умјела да разбере, у коме се шанцу налази главна сила. Често смо тукли потпуно празне опкопе.

Руски пукови имају у свакој својој чети извјесан број одличних стријелца. Ја мислим, да су ти људи стријелци од заната. За своје надчовјечанске напоре ти људи у мирно вријеме добијају новчану потпору, а у рату ордење за храброст. Ти људи врше поглавито патролну службу и иду на предстраже. У почетку рата ти су нам људи причинили тешке губитке, зато се официрима препоручује, да се не показују на видним мјестима пред руским истакнутим дијеловима“.

Овако данас пише Нијемац — окорјели душманин свега што је руско, данас, кад је херојско и интелектуално прегнуће цијелога рускога народа из основа заљуљало „гвозденим“ ъемачким царством. Кроз страховит лом костију и дефиле гробова продира истина. Данаас, кад снага, ум и градиозна душа руска демантује све силетке и перфидије ъемачке, није тешко „ор-

ловској“ Гермарнији признати све своје ниске испале као германску лаж, као своју лаж — „made in Germany“. Велика руска војска саграђена је на столетним тековинама најбољих народних синова. Имајући под својим барјацима у ратно доба најбоље војсковође, у мирно је доба обнављала се умном снагом просвијећеног напретка. То је она „велика ђуталица“, која је у тишини, скромно и предано радила на свом усавршавању, на корист своје велике отаџбине и свега Словенства, да у овим тешким данима буде помоћ и утјеха малима, а слава и понос себи и цијеломе свијету. Њу треба или знати или, по ријечима pjesника, *само вјеровати у њ*.

ТЕЛЕГРАМИ

Лондон, 13. марта. Један представник Рајтерове Агенције имао је разговор с једном угледном личношћу која је стигла у Лондон, пролазивши кроз Аустро-Угарску, чију је пријестоницу оставила прије недељу дана. Та личност донијела је најновија и најопширнија обавјештења о стању у Аустро-Угарској. Она је изјавила да је најзначајнији факат непрестано превозење железницама, дању и ноћу, баварских трупа, нарочито кроз Угарску. Кажу да ове долазе из Минхена и да одлазе у Карпате. Возови довозе из Цариграда велики број њемачких официра који се враћају са својим породицама. Они сматрају да је ситуација до крајности рђава. Младотурци су свачији противници. Међу њима је јака неслога. Неколико официра изјавили су да су испуњени са одвратношћу и констатују потпуно одсуство јединства у овом тренутку који је од битног и животног значаја по Турску. Они су потврдили званичне извјештаје да су њемачке банке потпуно повукле из Турске свој новац.

Беч, 13. марта. Влада је ради регулисања потрошње хљеба издала уредбу којом се одређује за свако лице по 200 грама брашна дневно. Дневна потрошња може да се повећа на 300 грама. За сеоско становништво раздаваће се старјешинама породица хљебни бонови за сваког члана породице без разлике узраста.

Лондон, 13. марта. „Daily Telegraph“ сазнаје из Њујорка како је нетачна вијест да су Сједињене Државе уложиле протест код Јапана по кинеском питању. Предсједник Вилсон је изјавио да су Сједињене Државе Америчке упутиле Јапану само питање о природи јапанских захтјева и, како одговор није стигао, Сједињене Државе још нијесу донијеле одлуку.

Париз, 13. марта. Пет стотина француских поданика из Ардена, Мезе и Лонгвија који су били интернирани у једној њемачкој тврђави, стигли су у Марсељ. Сви се туже на бруталност са којом су Нијемци према њима поступали, као и на врло рђав хљеб који им је даван у минималној количини.

Париз, 13. марта. У листу „L'Echo de Paris“, г. Жан Хербет, пропраћајући изјаве њемачког министра финансија, пише да је мучно разумјети како је Њемачка, између 15 јула и 2 марта могла потрошити 11 милијарди марака преко буџета, и да дода 959 милиона готовини Банке Царства, поред сумњивих операција са 4 и по милијарде ренте и са 3 милијарде 46 милиона банкнота. Човјек се мора питати, читајући биланс Банке Царства, да ли нама недостаје маште или биланси-ма искренности.

Лондон, 14. марта. Аустријски новац све се више побија у иностранству. Свијет у Аустрији негодује против продужења рата.

Лондон, 14. марта. Рајтерова Агенција јавља да је један њемачки подморски брод потопио лађу „Делмура“ која је путовала у Болоњу. Послужи је дано десет минута времена да напусти брод и она се искрцала на острво Вајт.

Лондон, 14. марта. Капетан рибарског чамца „Албрехт“ из Буљоње, прича, да га је напао један подморски брод, али је торпедо промашио.

Беч, 14. марта. Цар је својеручним писмом смијенио и ставио у пензију гувернера Чешке, књаза Туна, по његовој молби.

Берлин, 14. марта. Кореспондент „Берлинер Тагблата“ разговарао је са бугарским министром предсједником Радославовом, који је изјавио, да намјерава до крајних граница одржати политику неутралности, све док то буду захтијевали бугарски интереси. Неосновани су гласови о промјени кабинета. Службени кабинет има у Скупштини већину, а земља одобрава његову политику. Бугарска ће енергично бранити своје интересе од свакога.

Париз, 15. марта. Један француски званични војни часопис тврди да је француска војска много јача него што је била у почетку рата у погледу бројне снаге и оружјања. Сада има два и по милиона људи на фронту. У свакој јединици влада одличан дух. У резерви има милион и по људи сиремних да одмах појдуне иразине. (Радиотел. извј.)

Кијев, 15. марта. Овамо је стигао као заробљеник аустријски генерал Кузманек, командант Пшемисла.

Лондон, 15. марта. Рајтеровој Агенцији јављају из Атине, да су 15. марта савезнички бродови ушли у Дарданеле. — Држи се, да ће грчка влада успјети да добије већину прије него се у мају мјесецу отвори парламент.

Јавља се из Каира, да је министарски савет под предсједништвом султановим вотирао буџет за 1915. годину.

Снадар, 15. марта. У Тирати на граници Србије имали су ово дана Арбанаси присталице аустријске политике и младотурски приврженици скуп, на којем су ријешили да изведу нов оружани напад на Драч. Тај напад предузеће се у најкраћем року.

Рим, 15. марта. Многе њемачке оклопњаче крстаре по Балтичком Мору. Једна ескадра је примијећена у холандским водама, а три крстарице код Ротланде.

Лондон, 15. марта. Операције у југо-западној Аврици под командом генерала Боте имале су добре резултате. Заробљено је 200 Нијемаца и заплијењена су два пољска топа. Снаге Јужно-афричке Уније заузеле су такође један положај од велике војничке важности.

Рим, 15. марта. Агенција Стефани јавља из Драча: Побуњеници су 10. марта бацили око десетак бомба на варош, ранили 4 лица, од којих једно тешко. Варош је одговорила и противник је прекинуо ватру. Три метка су погодила Есад-пашину палачу.

Цариград, 15. марта. Фон Дер Голц-паша отпутовао је за Берлин да преда Цару Вилему нарочито за њега сковану медаљу за храброст, којом је одликован од Султана.

Лондон, 15. марта. Енглески адмиралитет јавља, да је прошле седмице, т. ј. од 4.—11. марта отпутовало из енглеских пристаништа или стигло у њих 450 лађа. Од тог броја су само три лађе торпедирале њемачки сумарени, али је једна ипак успјела да уђе у пристаниште за које је била одређена.

Мадрид, 15. марта. Министарски савет ријешило је, да се осим класа

за 1915. годину позове још и 30.000 људи, који ће у току три мјесеца обновити војну обуку и по том бити пуштени својим кућама.

Беч, 15. Овамо је стигао предсједник отоманског парламента Халил, који долази из Берлина. Халила прати Емир Али-паша, бивши потпредсједник првог отоманског парламента.

Рим, 16. марта. Књаз Ђорђе од Грчке изјавио је једном репортеру листа „Corriere della Puglia“ да се враћа у Атину, како би се у овом тешком историјском моменту нашао уз народ и Краља кад то буду захтијевали интереси земље. Налази да је Гунарисово министарство веома јако и да је на дневном реду више питања, која Грчку морају навести да буде сасвим неутрална, или да уђе у рат.

„Трибуна“ држи да ће Бугарска ако не би било нових догађаја, продужити чување неутралности.

Командант једне ратне лађе изјавио је, да *никакве жртве ни губитци неће сирјечити савезнике у њиховој акцији против Дарданела*. Њемачка подморска лађа У 28 потопила је холандски пароброд „Мелдеу“. Нијемци концентришу велике силе код Августова гдје ће ускоро опет бити велика битка. (Нар. извјештај.)

Париз, 16. марта. Бивши предсједник Сједињених Држава, Русвелт, протестује јавно против пропаганде коју врше амерички Нијемци у корист Њемачке. (Нар. извјештај.)

Париз, 16. марта. „Giornale d'Italia“ прима једну депешу из Беча која је упућена са границе и у којој се каже да се Руси налазе на вратима Угарске и да им Аустрија може дати само један слаб и млак отпор. (Нар. извј.)

Атина, 16. марта. Атинске новине придају велику важност факту да је бугарски краљ примио у аудијенцију Малинова и Гешова, опозиционалце и присталице Тројног Споразума — као и пријему генерала Пелета и Поа од стране краља Фердинанда. Новине мисле да је сада држање Бугарске према Тројном Споразуму срдачније него раније.

Париз, 16. марта. Изгледа да *Њемачка тражи ирилик да погази неутралност Холандије. Холандско јавно мишљење је необично огорчено ради њемачких поступака и холандска влада је предузела све мјере да сирјечи Њемачку да са својим подморским бродовима не довриједи неутралност Ескота*. (Нар. извј.)

Букурешт, 16. марта. У Пешти се осјећа оскутица у најпотребнијим намирницама. Варош троши искључиво црни хљеб; оргизу је цијена 2 круне и 2-50; меса често и нема. Наполеон варира између 25-50 — 26 круна.

Париз, 16. марта. Непријатељ је гађао Ниенор и бању Ниенор; штета није велика. У Шампањи било је артиљеријске акције око Босежура, а у Аргони такође канонаде и бацање бомба, нарочито у околини Багателе, гдје је врло жива акција с обје стране. Свуда, у осталом, дан је прошао мирно без пјешадијске акције. (Хавас).

Париз, 16. марта. У околини Ипра дигли смо лагумом једну њемачку осматрачницу. Код Епаржа непријатељ је покушао да преотме шанчеве које је изгубио 14. марта. Послије жестоке борбе, они су остали и даље у нашим рукама. Непријатељ је заузео само неке дијелове старих шанчева, док смо ми напредовали на другим тачкама. (Хавас).

Софија, 16. марта. Закључене су сједнице собрања. Прије читања указа о закључењу сједница, предсједник владе Радославов изјавио

је да налази за потребно да поново и истакне своју ранију изјаву, да је она немогућа, јер не може мијенити интересе балканских народа, који вребају да Бугарску отму и посљедњи залогај.

Радославов је завршио говорим ријечима: *„Ви знате, госпо посланици, посљедњу ријеч влада која жели да Бугарској даде неутралитету. Ако има другачија куражнијих и смјелијих, који би дали рат, нека дођу, нека заузму наше мјесто“* (аплауз)

Атина, 16. марта. Јуче су операције у Дарданелима биле ограничене на бомбардовање неких турских позиција. И хидроплани учествовали у тим операцијама. Турци су на ватру слабо одговарали. Са Мадраса јављају, да су савезничке трупе кренуле да се искрцају на турском земљишту, али се не зна на којој тачки.

Атина, 16. марта. Лист „Estasaznaje из дипломатског извора, да је Голц-паша, по претходном одобрењу, понудио Бугарској од стране Турске линију Енос-Мидија, за накнаду за бугарску неутралност.

Лондон, 16. марта. Енглески штапски брод „Фараба“, који је отавао у западну Африку, торпедирала је у каналу Ламаншу њемачка подводна лађа. Од 260 путника спасено је само 137. Подводна лађа, која је кружила око лађе, док је ова тонула, није ни покушала да помогне при спасавању; више њени су морнари са смијехом посматрали давање жртава.

Атина, 16. марта. Добјегилице Смирне причају, да савезници није поновили своје нападе на утврђење Смирне. Турци живо поправљају оштећена утврђења и концентришу многобројне трупе, да спријече крцавање савезника.

Атина, 16. марта. Јављају из Лодона, да је прошле недеље пуштено у море један нови контра-торпедер, који је за Грчку саграђен у енглеској бродарници. Контра-торпедери „Крит“ и „Хијос“, који раније пуштени у море, биће пуштени Грчкој 30. априла. Крстарица „Павле Кондуриотис“ биће такође готова у току мјесеца јуна.

Атина, 17. марта. Турски авиоплани, који су јутрос летјели над Дарданелима, бацали су бомбе савезничке ратне лађе. Гоњени енглеским авиопланима ишчезли у правцу Галипоља.

Рим, 17. марта. Јуче је одржан народни конгрес у прилог интервенције. Присутствовало је више стотина Гарибалдија који су бурно поздрављени. (Радиотел. извјештај.)

Петроград, 17. марта. Вијест „Vossische Zeitung-a“ да се један руски генерал налази на руском броду „Аскокду“ са задатком да контролише операције енглеске француске флоте, — једна је многобројних њемачких измишљотина које Нијемци намјерно изналажу да помуте слогу међу савезницима Европско јавно мишљење већ себи створити суд о овој вијести која неће постићи жељени циљ. (Вјестник.)

Париз, 17. марта. Под заштитом ратних бродова настављено је бомбардовање мина у Дарданелима. Може се чист до вароши Дарданела.

во вријеме је сирјечило ваздушна извиђања. (Радиотел извј.)

Токио, 17. марта. Влада је добила апсолутну већину на изборима. Њезина већина износи 40 чланова. (Радиотел. извјештај.)

Рим, 17. марта. *Паслије великих бријева савезничка флота је обновено отпочела бомбардовање Дарданела.*

Са Малте јављају да је на адмиралском савјету рјешавано да се настави акција против Смирне.

Четири оклопаче под командом адмирала Пирса убућене су на Вурлу.

Париз, 17. марта. Један поштански брод који је поласио за западну Африку, од 4.800 тона, са 140 путника и са 120 људи послуге, био је потопљен од једног њемачког подморског брода према Милфордхафену. Једна рибарска лађа спасла је готово све путнике и послугу. (Радиотел. извјештај.)

Петроград, 17. марта. *Руска флота у Балтичком Мору јојачана је са новим модерним јединицама.* — Радиотел. извј.

Сваком нешто, Италији ништа

Велики римски лист „Ђорнале д'Италија“ под горњим натписом саопштава из Лондона овај допис:

Бечка дипломатија упутила је у Лондон велики број својих мисионара, који опрезно, али систематски раде на сондирању земљишта за закључење сепаратног мира. Помињу се чак имена, мјеста састанака и дани, што значи, да нијесу то обичне творевине оптимистичких фантазија. Од 1. јануара до данас постигнута је, без сумње, између Балтичког и Форейн-офиса извјесна веза.

Први голубови, који су овдје стигли са маслиновом границом, били су Мађари. Они су већ од неког доба постали славни са своје двосмислене игре. Али нијесу ни најмање успјели, осим што су оставили утисак да Аустрија чезне за закључењем мира. У Лондону су их одбили, јер нијесу нашли за сходно да се приме заштитништва хабзбуршке монархије, која пропада.

Обратили су се Петрограду, но нијесу ни тамо боље прошли. Мало после почеше стизати у Лондон нове мисије из Аустро-Угарске; све сами Чеси, Хрвати, Словенци, Пољаци и т. д. који, под заставом иредентизма, налазе отворена врата званичних канцеларија, приватних салона и уредништва, припремајући на тај начин земљиште за жељени мир.

Осим ових аустријских дипломатских кртица, које око Темзе рију и облијећу, Аустрија је покушала и други начин, солиднији: преко белгијске краљице, чије је везе, са аустријским двором, и поријекло баварско, бечка дипломатија хтјела искористити. Али, како увјеравају, и ти су покушаји пропали услед упорног противљења Краља Алберта.

Нема више сумње да су из Беча потекле званичне жеље за миром, о чему је и Рим за цијело извјештен, и да је Аустрија расположена да закључи мир независно од Њемачке.

Грчка министарска криза

— Изјава нове владе — Француска штампа о паду Веницелоса.

Грчка министарска криза је ријешена. Веницелоса је, као шефа владе, заменио Гунарис. Нова влада дала је штампи ову изјаву:

„Грчкој је била потребна, послједице њених побједничких рагова дуга периода мира за рад на срећи земљи. Организација јавне службе, организација сувоzemне и поморске снаге и развијање народног благостања осигураће јој од сваке повреде благо стечено по цијену толи-

ких жртава и допустити јој такође да изврши програм служећи интересима државним и да усвоји политику саобразну народним традицијама.

Тога ради од почетка европске кризе, Грчка се држала неутралитета. Али она је имала и увијек ће имати апсолутну дужност да *испуни своје савезничке обавезе* и да тежи задовољењу својих интереса а да међутим не ризикује да компромитује интересе своје територије.

Влада, свјесна дужности да на овај начин послужи интересима земље, убућена је да ће јој народни патриотизам у томе осигурати потпуну помоћ.

Сва париска штампа исказује своје изненађење поводом остварке Веницелосове и сажаљења његовог одласка.

„Тан“ не вјерује, да ће Грчка допустити, да је неко одврати од улоге, коју јој је судбина додјелила на истоку, а још мање да ће се одрећи тако изненада пријатељства која су запечатали традиција и толики заједнички преживљени догађаји. Ренесанс јелинизма и једише је сјајан, да би могао утицати у једну политику расула, која би за ња значила одрицање прошлости и уништавање будућности.

„Журнал де Деба“ износи, да у Румунији и Грчкој има државника, који теже да жњу и ако нијесу посијали. Будућност ће казати своју ријеч.

„Матен“ држи, да се у овом случају претставља једна политика, која је противна Веницелосовим гледиштима. У томе треба гледати последицу сувишне обазривости, а не породично срце Краљево. Могућно је, да ће изолуко, које су довеле до повлачења Веницелосовог, произићи само извјесно *закашњење грчке акције.*

„Ехо де Пари“ вели: Извјесно је, да је Њемачка у посљедња вријеме вршила притисак ради спречавања Грчке, да се умијеша у европски конфликт.

„Фигаро“ пише: Гест Краља Константина не чини нам разочарење него тугу. Он доноси утисак као да је изгубљено нешто лијено, као да су варвари разбили какву грчку статуу.

„Пти Паризијен“ држи, да је Краљ Константин попустио нарочито сродничким везама с њемачким царем.

„Пти Журнал“ сматра оставку Веницелосову као тренутни успјех пропаганде, која је без прекида и одмора вођена противу Тројног Споразума, противно искреној мисли Грчке, њеним жељама, захтевима и потребама.

Сви листови изnose да грчка криза неће моћи имати никаквог утицаја на побједнички марш савезника у Паризу.

РАТ ВИБЛИОТЕКА

Мисли

Рат је стар колико и свијет и постоји од кад је и овога. Пазимо га свагда и свуда, у природи и у историји. У садашњем стању човјечанства народ који никад не би узео мач у руке, који би казао да никад неће завојштити, не би могао и не би заслужио да живи. Да ли отуда треба закључити да нам је рат наметнут за павијек, да је за назва доизбјежан? Држимо да јак је слободно одговорити с једним државником, озбиљнога и јаснога духа, који није никако оптимист: „Вјечити мир је неостварљив, али му се може сасвијем близо доћи“. Не можемо се надати потпуном престанку рата, а у остало вјечити мир и није највише идеал цивилизације. Не можемо се надати, да ће у кризу наше међународне заједнице оружане борбе бити своје ређе. Овај резултат ће донијети све већа узјамна народа, нарочито на пољу материјалних интереса, спојена са ширењем више образованости, којој су основа хришћански морал, правда и милосрђе.

Анархисте, социјалисте и удворице глуних маса показују равнодушан космополитизам, противан и самом појму отаџбине, из с тога гледишта осуђују рат. Поред поштовања вједних апостола, којима се може највише замјерити што се самообмањују и што су лавонјерни, налазе се у овој војсци мирољубивца, људи од веома мале вриједности. Ниједан државник, који је вршио велике послове, није уврстио укидање рата у број остварљивих мисли.

А. Ривијер

(„Основи Међународног Права“.)

Кад се хоће мир, а рат је при том неизбјежан, онда овај има огромни морални значај. Предузет са чистом савјешћу, такав рат, па и кад се не зна како ће испасти, овај лава слугу пароду, буду љубав отаџбине, обавља што се у току времена преживјело и истрошило.

Прудон

Вјечити мир је сан, а пије баш из лијен сан. Рат је елемент оштега напретка, који

је Бог установио. Човјекове најплеменитије врлине развијају се у њему: храброст и одрицање, вјерност дужности и пожртвовање; војник даје свој живот. Да нема рата, свијет би зачумао и огрекао у материјализму.

Безбједност мира, не велики мир, произведа би прије пола вијека паквајег рата, а даље човјекови, грђе од свакојега рата.

Блунчли.

Њемачка мора бити побијеђена

— Манифест француских учитеља — Узвишена начела данашњег рата —

Француски Учитељски Савез упутио је манифест учитељима свих цивилизованих народа, као одговор на сличан манифест њемачких учитеља.

Њемачки учитељи оспоравали су окривљачање њемачке војске, да је немогућно удружити „високу њемачку педагошку културу“ са ма каквим „варварским поступцима“.

Одговарајући им, француски учитељи веле:

„Официри, трговци, занатлије, радници, васпитачи, сви од реда подигли су култ германској отаџбини у неко дивљачко идолопоклонство.“

Сви они траже, из потпуног мирноћом не право за живот Њемачке, *него љраво да Њемачка живи на рачун других!* Они су прогласили „право крајње неодложности“ т. ј. право да могу отимати од својих сусједна територије, пристаништа, руднике. За све то Њемачка има два „аргумента“, прво, *довољно увјерене да ће од отетих туђих љосједа учинити много бољу уотребу!*

Чим се један народ, у току толиких година, трује вјером у своје „божанско право“ онда су за то одговорни и криви само његови васпитачи, њихови принципи и васпитачке методе.

Ми, француски учитељи, у свом се позиву управљамо по другим схватањима о васпитању и патриотизму.

Ми не стављамо Француску „über alles“ („више свега“).

Поштовати своју отаџбину, не значи стављати је више *љрава и љравде, више вјечитих закона о људској свјести.*

Ми желимо да нам отаџбина буде силна и јака, *али не насупрот љраву — већ љо љраву и за љраво.*

Ми смо дио народа, који је прије сто година прогласио „људска права“, народа, који се и данас бори и за право осталих народа.

Ми тражимо за сваки народ, ма како он мали био, право да буде господар своје судбине, и зато ми не признајемо ни једном народу, ма како он био велики, право да своју вољу може другоме силом натурати.

Као што је рекао један Француз: у овом тренутку Француска нуди свему свијету своју девизу, која се може подједнако примјенити како на поједине народе у породици човјечанства, тако и на поједине грађане у сваком народу, — девизу, која је исказана у три ријечи: „*Слобода, једнакост и брaство*“. Та је формула довољно пространа и хумана, да би је могла примити демократија цијелог свијета. Она је потпуна противност њемачком империјализму, који тражи да се цио свијет покори Њемачкој.

Садашњи је рат сукоб два морала: *морала силе и морала љрава*. Ми чекамо са повјерењем суд народа и суд историје“.

О лијечењу и чувању од пјегаваг тифуса

1. Болесника увијај свака два часа у чаршаве од хладне воде. Ноге и руке не увијај, јер је то излишно.

Увијај болесника све дотле докле год му топлота не спадне, а то је 8—12 дана.

2. Пази, да сваког дана изађе напоље; подај му лијек за чишћење.

3. Подај болеснику да пије што више млијека, јер другу храну не смије нлијека, узимати, пошто ће му се ватра одмах повратити, и мора онда умријети.

4. Осим лијекова, за које треба да се обраћа љекару, добро је давати болеснику вина и љуте ракије, али никакво гријане, јер га заноси.

5. Болесник мора лежати у великој соби сам, јер ће прије оздравити. Собу треба гријати, али стално провјетравати.

6. Болесника треба само један да његује и да му облоге свака два сата мијења.

7. Подај болеснику да пије силов млијеко, а и воде са лимуним.

8. Измет бацај у руну или љужник и заливај негашеним кречом; посипљи креч и по поду у собама.

9. Сламу пали често и новом замјењуј, а постелне ствари износи стално напоље и провјетравај.

10. Пери руке прије јела, и што чешће, врућом водом и сапуном.

11. Преобуку болесничку кувај, па онда пери. — Шишај се и чувај се ушију, јер оне болест преносе.

12. Овако ради, па ћеш оздравити и сачувати се.

Хајне и Цезар

Виљем II. је двојна прилика: човјек чистог разума, реалног рада но и болесних маштарија, дјетињастих идеја. Штета што нама неће никада бити могуће дознати његов сексуални живот из младости доба, можда би нам што шта постало јасније.

Њемачка у Алхесирасу није била срећна да задобије једно пристаниште на мароканској обали под високом Атласом. Виљем II. не пушта лако једну идеју. Као наручена му дође воља бечкога Бурга да прода Ахилејон на Крфу. Шта би и радили Хабзбурговци са толиким вилластима? У сваком покољењу изгуби по један од њих душевни мир, бјега у самоћу. Тако је на грињанском жалу никао Мирамар, тако Рудолфов дворца на Локуму, према нашем Дубровнику, тако и Ахилејон Јелисавете из дома Вителсбаха на Крфу. Локрум су предали Фратрима, избријане мрачњаке нијесу могли послати на Крф из обзира према православним Грцима. И продали су га. Силнија осјећања нијесу могла надимати груди Колумбове када је ступио на Сан-Салвадор но са којима је Виљем стег Велике Германије побо тамо доље на рајском Крфу, на доглед Беклиновом „Острву смрти“. Освојије је операцио базу за своје саварије „Од Елбе до Еуфрата.“

Првога јутра затражио је Виљем инвентар двора и имања. Ни други лист није био преврнуо, када га обаса необична румен, угризе се за усне и јаросно баца списак на сто. И ту га прати та сјен, тај злодух његовог народа! Слуге амо! „Споменик Хајнеов нека се још данас уклони из перивоја!“ Неко бијелог мрамора обавише се конопици, заљуља се статуа и са ломљавом пробије тријаво шипрајке крвавих ружа. Да ли из бојазни да се не извргне ружу, да ли из шкртости да не знам, доста да је Кајзер пропустио прилику за један нов небелуншки гест: није сурвао у дубине Бениског залива омраженога пјесника. Продао га је хамбуршком књијажу Кампеу за 10 хиљада марака. И не чу се ни један приговор, ни један глас незадовољства, ни један протест против овога чина Кајзера, широм Германије, „земље пјесника и мислилаца“. Сваки „правни Нијемац“ морао је бити задовољан. Једини споменик у Европи „пјесника без отаџбине“ склоњен је са виднијег мјеста, а ремек дјело шведског кајера Хаслриса склоњено у шведи г. Кампеа.

Гријеси његови су велики, нечувени. Ружио је бирократску Пруску са њеном солдатском — то један Хоеншолери не прашта. Тај пјесник не само што није појмио дјело и узвишене осјећаје Кернера и Арнта и читавог њемачког народа од 1813. године, него је сву жељу своје сатире излио на патриотске пјесме ојице. („Ужасни стихови! Разумљиво је да се читава Наполеонова коњица на њихов глас морала на врат на нос дати у бјегство.“) Влада Француза у Њемачкој за њега није значила срамно ropство, него културни напредак. У тој тврђњи било је и нешто истине. Администрација и школство Француза у Прусској заоста је „било напредније, хуманије од њемачког, па у многоме чему и од данашњег.“

Замислите да се појави један српски пјесник и зажели Србији и Српству мало њемачког господарства (рецимо у аустријској држави). „По што би то за нас свакако значило културни напредак и прошла би нас она јединствена оријенталска немарност и безгранична неозбиљност“ — мишљење које је у осталом, на жалост, донекле основано — шта би се десило таквом „типу и људском измету и т. д.“? То исто не заборавља Хајнеу Њемачку Народ.

Бизмарк већ је реалније, и ако не у корист пјеснику, расуђивао о наклоности Хајнеа према Наполеоновом режиму. Цару Наполеону дуговаху Јевреји много. Он их је био подигао из бесправности декретом од 17. марта 1808. год. и организовао као признату конфесију на истом степену на којем је и римска црква. Бјеше им дата потпуна слобода вршења богоштовања и сваког занимања.

Хајнеове назоре опротивило је и побједило вријеме. По човјековом предвиђању „Вахт ам Рајн“ неће више имати стварне подлоге нити ће „велики Бонапарт“ устати из гробнице и са бијелоплаво-црвеном заставом донијети слободу преко Рајне, како је то пјесник прорицао. Али њемачки народ то не прашта. Непомирљив је према ономе који је од „вјечног непријатеља“ уживао сталну повчану потпору. Ни најљепше пјесме, истинске њемачке *Lieder*, ни јадни живот ни смрт у неописаним мукама не испуњују његове гријехе. Не, то није мржња према мртвану, чије тијело лежи расточено негде у куту Монтмартоског гробља. Живи дух тога паћеника узбуђује крв „правог Нијемца“, доводи га ван себе, да већ при првом спомену његовог имена виче полицију. А то је критериј величине, жељеница. Тај живи Хајне инспирише њемачке чланке Максимилијана Витковског Хардена, сина јеврејског народа, „који зна само да раствара, трје.“ Шта су овакве изјаве и испадни сарадника *Simplexsimus-a* „На што говорити тој марви о слободи и култури? Имају их пред носом а ипак су тако далеко од њих као Канибали са острва Фиџи. Нијемци никада нијесу били јуначки, само брутални!“ — Ништа него допуна Хајнеовој психолошкој скици Нијемца: „Нијемац воли слободу као своју бабу“ и „Њемачка је мирна дјечија соба?“ Ни његов вијек није му притиснуо гробницу да не блуди као авет и квари сан љубавног грађанина. На освиту XX. вијека прогласила га социјална демократија за свога пјесника, пјесника слободе. Довољно је да се на збору цитира.

Ein neues Lied, ein besseres Lied o Freunde will ich euch singen —

Verschlemmen soll nicht der faule Bauch Was fleissige Hände erwarben на да полицијани изасланик прикоча шлем и збор распусти.

Ето због тога је зимогрез спопао Виљема при помисли да ће му Хајне за вријеме боравка на Крфу даномице бити пред очима.

Ето, за то су дворски историчар Трајчке, дворски саветник Хен, писац Хоенцолерских драма Вилдихурх, тангерман Розегер и непрегледна војска њемачких официра, професора и чиновника испуњени одвратношћу према свом, можда, највећем лирику.

Зато се у пруским школским књижицама не налазе дјела аутора оне топле пјесмице *Die Wallfahrt nach Kevlaar* а у грађанским касинама стоји на расположењу члановима само *der von allem Schmutz gereinigte Heine*.

Човјек, који је издахнуо од неколико трзаја кичме, усљед једне капи више морфума, толико је силан, да му у цијелој Њемачкој нема споменика, гдје већ живим медиокритетима ничу.

Косић: „Модерна Германија“.

Прослава пада Пшемисла

Пишу нам из Туза: И ми смо у овој малој варошници скромно прославили пад Пшемисла. Предсједник општине г. Буто Хебовић позвао је г. г. официре, грађанске чиновнике и отменије грађане те их је почастио.

Сутра дан са Хума, извнше Хумског Блата, у домаку дивног Скадра, испале је 21 топовски метак, чији пуцањ одликује низ Арбанију до гробова наше погинуле браће око Скадра, да и они тамо чују шта раде Руси, и да је већ дошао крај мрској Аустрији.

Дневник

Братска пажња. Биоградска „Политика“ пише:

Вијест о болести црногорског Престолонаследника, која је стигла овако изненада у Биоград, направила је у Русији мучан утисак. Чим

је Петроградска Телеграфска Агенција објавила телеграм о томе, руски листови су се сами обратили на Цетиње распитујући се о току болести најстаријег Краљевог сина.

Српски посланик у Петрограду г. д-р М. Спалајковић који је познао Престолонаследника Данила 1912. год. у Софији, приликом прославе пунољетства Престонаследника Бориса, каже:

„Та тужна вијест у толико теже пада што долази тако изненадно. Године 1912. свечаностима у Софији присуствовали су Престолонаследници српски, грчки и црногорски. Краљевић Данило изгледао је тако свјеж као да нема ни тридесет година, ма да је он у то доба био много старији.“

Љубазан у опхођењу, дивно образван, упознавши, на многим путовањима, добро Европу, Краљевића Данила сматрају у Црној Гори као човјека нових погледа и који није поборник патријархалног живота. На свакога, који је имао прилике да му буде представљен, црногорски Престолонаследник чини утисак човјека неоспорних способности и сваки се изненађује отвореним и срдчним маниром његовога говора како са вишима тако и са нижима.

У Црној Гори, без обзира на његов европејизам, народ га обожава.“

Ускршњи празници. Свима нашим поштованим читасцима срдечно честитамо ускршње празнике.

Мучки напад. Ноћу између уторника и сриједи аустријски аероплан изненада је извршио напад на Цетиње. Над пријестоницом се појавио тачно на поноћи. Тога вечера све до пред саму поноћу небо је било облачно и кишљиво, али без вјетра. Око поноћи се одједном изведрило.

Синцла је месечина. Аероплан је дошао иза Ђинова Брда. Летио је највећом брзином. Испочетка од њима његова мотора мислило се да из доњег поља долази аутомобил. Аероплан се нагло спустио у правцу Краљевског Двора, учи-

нио је затијем круг и узео је правац над средином вароши. Одмах су падале бомбе, једна за другом, у размаку од неколико секунда. Страхоните експлозије пробудише грађанство из сна. Док су многи из кућа излетјели на улице, злочиначка операција већ је била завршена.

Аероплан је у великој брзини, дижући се све више у висине, летио пут Ловћена и Котора. Једна је бомба пала у близини Државне Болнице, друга у дворишту Радничке Школе, трећа у Катунској Улици пред кућом г. војводе Пламенца, четврта у истој линији и у истој улици пред кућом г. М. Ђукановића, пета у дворишту куће г. В. Вујића, шеста такође у Горњој Вароши. Силно је било дјелство експлозије. По дворишту Радничке Школе права је пустош. Воћке су пресјечене у стаблима као оштрим ножем. Шупа разваљена, врата, степенице, прозори разваљени. Стакла на прозорима салона Краљевог Двора разбијена су. Од оне бомбе, која је експлодирала близу куће г. војводе Пламенца, разбијени су прозори на свијема оближњим кућама. Зидови кућни су изрешетани или пробушени. Шипке на гвозденој огради око куће г. М. Ђукановића или су одсјечене, или пробушене. Електрична инсталација је на неколико мјеста оштећена. Код куће г. Васа Вујића бомба је ударила у тезу у дворишту. Експлодирала је на крову, пресјекла је греде под тилама, али није срушила таваницу. Међутим у кругу у водоравном правцу учинила је пустош. Парчад од гвожђа и крша пробила су дупле прозоре и капке на соби са стране дворишта и ударила су у зидове унутра. На срећу нико није рањен

од укућана. Узнемирено и озлојеђено овим варварским начином аустријског ратовања, пријестоничко грађанство је исте ноћи дуго обилазило поједина мјеста експлозије. Заст. предсједника владе г. Р. Поповић и министар унутрашњих послова г. Саво Вулетић такође су обишли сва мјеста експлозије и посјетили све породице, на чије су домове бомбе пале.

Опет око Бара. Јуче су аустријски аероплани опет летјели над Баром, а у близини по мору је крстарило више аустријских ратних лађа, које су изашле из Бококорског Залива. Аероплани су бацили девет бомба. Све су експлодирале. Нико није погинуо, нити је ко рањен. Знатно је оштећена једна зграда Барског Друштва. Аероплани су се по том вратили и спустили се на ратне лађе, које бијаху према Бару. Овом приликом аустријске ратне лађе заплијениле су пет рибарских барка наших поданика Муслимана из Улциња.

Мјере предострожности противу зараза. Ратно вријеме обично прате разне болештине, а и иначе пошљедњих година учестане су код нас разне заразе на људству и стоци. У многом се има за то захвалити и лошим хигијенским приликама у којима смо. Ето нам у пошљедње вријеме и пјегавог тифуса, који је постао страшило Јевропе. Г. Министар Унутр. Послова је још 28. фебруара о. год. под бр. 2174 издао распис на све управне власти у земљи о том, како треба сад при наступању прољећа, а поглавито због појаве пјегавог тифуса, да се води рачуна о чистини и реду и по варошима и селима, а како пак треба спречавати ширење болести кад се ове јаве. На Цетињу се опажа послије тога Г. Министровог расписа велики рад позватих да му се удовољи, а биће тако сигурно и другдје у земљи. Распис пријети управним властима строгом казном, ако не учине све то њему и власти ће свакако чинити што треба. Али да би било од реченог Г. Министровог наређења стварног успеха, треба и становништво да се томе одазива за своје добро. Расписом је наређена контрола власти, која ће ићи и у најзабаченија села те да прегледа јесу ли куће и околина ових као и сва мјеста куда се људство и стока крећу уопште очишћени од органских отпадака и друге нечистоће и ко се не буде држао наређења биће строго кажњен.

Сад пак приликом појаве пјегавог тифуса у неким нашим пограничним мјестима. Санитетско Одјелјење по наредби Г. Министра Унутршњих Послова ради на упустивима, да се та зараза специјално спречава. Министарски Савјет пак на једној од прошлих сједница одредио је и специјални Одбор од љекара и других угледних људи који ће се побринути, да та упуста буду што темељније израђена и уопште да се учини што треба, да нас речена напаст што лакше прође. Но опет главно је да народ слуша упуста и савјете а ко не слуша треба га силом власти на то натјерати.

Пред опасношћу смо и треба сви да радимо е да би се што више противу ње учинило и помогло се.

† Д-р Радуге Бацковић. Ових дана стигла је вијест, да је у Новом Пазару преминуо д-р Радуге Бацковић, којему је већина новина у Србији посветила топле ретке, што је, несумњиво покојник својим, и ако кратковременим, јавним радом потпуно заслужио.

Бацковић је био из круга оних младих, пуних идеала, који су с нестрпљењем очекивали zgodну прилику, да с одушевљењем послуже свом народу. Тако, чим је букнуо балкански рат, Бацковић је без оклијевања прекинуо своје школовање на цијелу годину дана, само да би притекао у помоћ мученицима рата. Тако

исто кад је овај рат отпочео, ми видимо покојног Бацковића, већ као љекара, међу првим неуморним радницима на народној њиви. Покојник се ту толико истаклао, да је, и ако је промовисан за доктора тек прошлог прољећа, одређен за трупног љекара јачког батаљона у Скопљу, а доцније и за управника болнице у Нов. Пазару, гдје је и испустио своју младу и племениту душу.

У приватном животу покојник је био скроман младић, веома омиљен међу својим друговима због своје добротe и духовитости.

Лака му била српска земља, вјечан му спомен међу нама!

Рат у ваздуху

Главна карактеристика модерног рата је рат под водом и у ваздуху. Нијемци, изгледа, спремају предузети аеронаутички поход на Лондон са флотилом од 10 дирижабла. Ми ћемо сада о овом говорити и поменути само материјалне могућности. Да је њемачка пријетња озбиљна показују нам предохране Енглеза да се њихов покушај спречи. Цепелини, посејни приличну количину муниције (до хиљаду кила), наоружани митраљезима и будући блиндирани, могу да лете 80 кил. на сат. Састављен из више малих балона, и у случају да се један од њих склопи прилијету, Цепелин је у стању да настави лијет. По ноћи и магли хвата правац помоћу компаса.

Пошто су Цепелини у могућности да пријеђу 1800 кил. у року од 32 часа, могу веома лако да пријеђу пут од 250 кил., (колико има од Брисела до Лондона), облетавши неколико пута варош и вративши се натраг у року од 10 часова.

Његове незгодне околности су: велике димензије које има. Због своје величине: он се лако види из далека. Друга је незгода што по вјетру не може да одржи правац, којим је пошао, јер и по вјетру скреће у страну за 6—7 метара у секунди, због чега му је послије веома тешко да пронађе правац. Најзад он се не може дићи високо. Рекорд висине имају француски дирижабли, који лете 3200 мет. највишег аеропланског лијета.

Дирижабли су приморани из ових узрока да лете ноћу и по магли. Он може неопажено напустити земљу и преко мора упути се ка Лондону, ако му вријеме допушта да може одржавати правац помоћу компаса. Ако се случајно за вријеме његовог лијета дигне бура или велики вјетар, дирижабл је изгубљен. Ако га вјетар ухвати далеко од обале, он ће бити судбине цепелина L 3 и L 4, који су били жртва ружичког времена.

Ако дирижабл стигне сретно неопажено над Лондон, бомбардовање се не може спречити. Шест Цепелина могу носити 1400 бомба. Њиховим бомбардовањем Лондон може имати доста штете.

Сигурно је, да Енглезима, макар како да су флегматични, није баш пријатно да гледају овај призор. Енглески роид од 48 аероплана на белгијској обали доказује да се спрема озбиљан рат у ваздуху. Ако дирижабл надлете аероплани, његов спас лежи само у бјегству. Али и то није сигурно. Аероплани могу лако пријећи 120 кил. на сат и стићи дирижабл на пучину, тада је он пропао.

Ако буде дошло до похода на Лондон мислим да ће дирижабле пратити њемачки аероплани, који ће имати улогу бранитеља. Ови ће аероплани имати за дужност да штите бјегство дирижабла у случају напада, нагнавши непријатеља да прими борбу у ваздуху, за које ће се вријеме дирижабл изгубити на пучину. Овај план изгледа да ће имати успеха. Ма да Енглези имају неколико стотина аероплана, нима ће бити тешко да се на први позив одазову брзо. Јер док се пусти и дигну високо и изведу потребне маневре, њемачка флотила може лако утећи, јер је море широко свега 60 километара. Извјесно је, да им, и кад пријеђу енглеску обалу, пријети опасност. Они могу бити нападнути од хидро-аероплана и гађани из обалских топова, али ако је случајно магла они могу лако утећи неопажено, жртвујући извјестан број аероплана.

Потребно је много да аеронаутички поход успије. Напад на Париз је још тежи, ма да је циљ дирижабла ближи, јер их је лако опазити пошто је испод њих земља и због великог броја извиђача француских.

Заслужује ли ово предузеће да има толико ризика да би постигло резултате? Да би се дошло до каквог резултата дирижабли морају имати могућности да навишане оно што желе бомбардовати. Зато је потребно доста времена, али пошто се они не могу дуго задржати изнад вароши, то морају бацати бомбе на срећу тиме не постижу никакав озбиљан резултат. Дакле, овај напад би имао само спортски значај и лијеп примјер куража пилота.

„Правда“